

divjih koz se izprehajajo po njem. Od Dovškega križa se loči pravokotno stranski greben proti Kranjski gori. To so Mertuljek, Špik, ki se vidi z železnice, 2471 m visok, in Verdonove špice (2350 m). Pa pustimo te velikane! Od Dovškega križa do Suhlega plazu se vidi ob desni cela vrsta grebenov in in špic, katerim skupno pravimo Škrnatarica. Potem še le pride Suhi plaz (2643 m), kateremu pravijo v Kranjski gori tudi Škrlatica, kakor ga imenuje spec. zemljevid. Tu je gnezdo in zalega divjih koz. G. Aljaž nam piše, da je doslej bilo le 8 turistov na Suhem plazu, ki je strm, nevaren in se vidi iz cele Gorenjske kakor močen stolp, pa dovška občina radi lova brani hoditi nanj. — Dalje vidiš Rogico (2584 m) — ljudje pravijo: „na Rogicah“ —, zraven so pa veliki kotli in kamnate planjave „Na podeh“. — Še dalje vidiš „Trentarski križ“ (2435 m), na njem si bo ob jezeru, ki je pravo „Morsko oko“, postavilo prihodnje leto „Slov. plan. društvo“ svojo koočo. — Ravno za Aljaževim domom je Stenar (2506 m), zadaj pa Pihavec (2418 m). Pot gre dalje čez Luknjo (1719 m) v divje-romantično Trento na Goriško in v Soško dolino.

Soglasno trdijo vsi, da ni takega prizora, kakor če stojiš pred Aljaževim domom in imaš pred seboj mogočni Triglav (2863 m), eno impozantno široko steno, navpično se vzdigajočo čez 1800 m. Bolj na levo so: Begunjski vrh (2459 m) in Cmir (2391 m) s tremi vrhovi. Čez Cmir in Begunjski vrh so napravili lani novo stezo — „Tominškovo pot“ iz Vrat na Triglav.

Nazaj grede se vidijo od „Turkove koče“ zadaj: Urbanova špica in Mlinarica, zadaj vrh Rujavine (2534 m); na desnem bregu Bistrice pa se razprostira na dve uri daleč, že obrašena, strma Črna gora do Mojstrane „Z Bogom, Triglav! Z Bogom Cmir!“ kličejo turisti, ko zapuščajo Vrata. Na naši sliki se vidita za „Aljaževim domom“ Stenar in Rogica.

Josip Zorić.

Dne 9. avgusta zjutraj je umrl zaslužni narodni borilec, vrl duhovnik, rodoljub in pisatelj hrvaški Josip Zorić, župnik v Dugem selu kraj Zagreba. — Rojen je bil 20. okt. 1837 kot sin kmečkih starišev. Šole je dovršil v Zagrebu, kjer je bil kot mladenič priča ilirskega oduševljenja burnega leta 1848. Kot mlad klerik se je marljivo pripravljal v zagrebškem semenišču za svoje duhovno zvanje, da bi mogel svojemu tlačnemu narodu pomagati do boljše bodočnosti. Kot mlad duhovnik se je zanimal za vsak napredek ne samo hrvaškega, nego tudi ostalih slovanskih narodov. Izpočetka je bil veroučitelj na varaždinski gimnaziji, kjer je deloval zelo vplivno na tamošnjo mladež, česar se še dandanes prav radi spominjajo njegovi bivši učenci. Potem je postal

župnik pri Sv. Martinu v Prozorju, kjer je župnikoval skoraj 30 let do svoje smrti. Pred dvema letoma se je preseelil v Dugo selo, kjer je sezidal novo župno cerkev.

Pokojni Zorić pa je bil zares pravi domoljub, ki je vedno delil z narodom žalost in veselje. Bil je oduševljen privrženec škofa Strossmayerja ter se boril pod njegovim geslom „Vse za vero in domovino“. Zato je že v svojih mlajših letih stopil v vrsto narodnih bojnikov. Bil je član tedanje neodvisne narodne stranke ter trikrat voljen za poslanca v hrvaški sabor v svojem kotaru. V saboru je bil umen in spreten zagovornik narodnih pravic. Trpel je mnogo za svoje značajno domoljubje.

Pokojni Zorić je bil pa tudi umen in plemenit pisatelj. Pisal je mnogo za ljudstvo. Posebno je negoval ljudski časopis „Priatelj naroda“, kateremu je bil tudi urednik do težke svoje bolezni. Razen praktičnih in gospodarskih člankov pa je napisal Zorić celo vrsto večjih in manjših pripovedi in romanov. „Društvo sv. Jeronima“ je izdalo te njegove večje pripovedi: „Grof Borovečki“, velika pripoved, v kateri opisuje sliko hrvaškega kmeta za časa tlake. 2. Pripoved „Jagica i Mijo“ odkriva slabe navade hrvaškega naroda. 3. V „Segregaciji u Jurjevici“ popisuje krivice, ki jih trpi hrvaški kmet radi neurejenih urbarskih odnošajev, ter brani kmečke pravice. 4. Iz kmečkega življenja je pripoved „Ruža“, pisana popolnoma v idealistični smeri. — Ljudstvo prav rado prebira te Zorićeve knjige, ker so pisane v pravem narodnem duhu.

Večje romane je napisal Zorić tri. Prvi je izšel l. 1895. pod naslovom „Žrtva materina“. V tem romanu so opisane novejšje borbe na Hrvaškem do banovanja Mažuraničevega. Pripoved je pisana v rodoljubnem in pravem krščanskem duhu: Vera ni in ne more biti na potu rodoljubju in pravo rodoljubje ne more in ne sme priti v protivnost z vero. Drugi roman „Pavao Pavlović“ je izšel l. 1897. Tukaj opisuje v verni sliki mukotrpno borbo ilirstva. Lepo so opisani dogodki iz l. 1845. na Markovem trgu, delovanje bana Jelačića l. 1848 itd. V tretjem romanu „Borba i pobjeda“, ki je izšel l. 1899., je opisal Zorić prav živahno boj življenja, boj kreposti z grehom, svetlobe s tmino. V tem boju mu je orožje krščanstvo in njegov nauk. Zorić je bil idealist in je idealiziral značaje v svojih pripovedih. Svoje nazore je izrekel sam tako: „Vidim, da moji značaji ne odgovarjajo sedanjim razmeram, vem, da mnogim ne bodo všeč, ali jaz bi želel novega naraščaja, ki bi se obrnil s pota krutega realizma na pot zdravega etičnega razumevanja svoje naloge v rodbinskem, družabnem in političnem življenju. Današnji realizem, izvirajoč iz krutega materializma, ki je prodril v lepo knjigo, je malo koristil, a je narodno mnogo škodil; saj se mu imajo zahvaliti za svoj postanek večinoma vse one žalostne prikazni, ki jih

gledamo dandanes v rodbinah in v društvu.“ Onim, ki so mu oponašali, da preveč idealizira svoje osebe, je odgovoril: „Priznavam, da se danes z idealnimi nazori slabo uspeva, ker se je svet pogreznil v materializem in vidi rajši, da mu svet opisujemo tako, kakršen je v resnici; toda jaz se ogibam tej splošni malomarnosti za višini cilji in hočem opisovati življenje tako, kakršno bi po moralnih načelih moralo biti. Prepričan sem, da bi se opazila kmalu izprememba i v rodbinah i v društvu, ako bi naša književnost krenila na to pot“

I. St.

„Rychtář Jakub Kubata — dal svou hlavu za Blata.“

Češki kmetje so odkrili prošli mesec spomenik Jakobu Kubatu, katerega vidijo čitatelji na naši podobi. Ta spomenik opozarja na važno borbo čeških kmetov za njih pravice.

Na češkem jugu med Šumavo, Budejevicami in Vodnjani se razprostira lepa ravnina. Tam so rodovitna polja, travniki, gozdi, ribnjaki, po sredi pa teče „Sodnji potok“. Kraj meri 434 orol, 1340 □ sežnje in se imenuje „Blata“. Češki kralj Ladislav ga je podaril kmetom, stanujočim v deveterih vaseh. Blata so bila svobodna — brez tlake — le kralju podložna. Leta 1562. je kupil grajščino Hluboka (Frauenberg) Adam vitez Hradeckí. Svobodni kmetje — njegovi sosedje — so mu bili trn v peti. Zato je sklenil, vzeti jim predprave, polastiti se Blata in jih prisiliti na tlako. Izlepa ni šlo in vitez Adam je začel preganjati kmete na razne načine. Hudi časi so bili takrat. Kmet je bil trpin — pravice ni imel nobene; ako se je pritožil, so ga zaprli v ječo. Korobač je pel in birači so bili gospodje. Na Blatih so bili kmetje svobodni, brez tlake. Svoje pravice so branili pri svojem kralju, po svojih poslancih. Ker pa niso bili uslišani, so se uprli. Njim na čelu je stal Jakob Kubata, „rihtar“ v Zbudovu. Birači in vojaki viteza Adama so mnogo kmetov upornikov vjeli in zaprli. Nekaj so jih obglavili. Tudi Kubata je bil v ječi. Obetali so mu denarja, dobro službo, ako bi potegnil z vitezom Adamom zoper kmete; ali zastonj je bil njih trud, „rihtar“ Kubata je ostal zvest svojim rojakom.

Ljudska pripoved, ohranjena do današnjega časa, nam opisuje nadaljne dogodke tako-le:

Grajščak stori zadnji korak. K sodbi pokliče uporne kmete. Pri Sodnjem potoku na visokem odru sedi on, sodniki in druga plemenita gospoda; poleg pa stojé birači in rabelj. Pred odrom so kmetje-uporniki. Po svojem sodniku zahteva grajščak, da se odpovedó svobodni kmetje Blatom ter hodijo na tlako. Prizanesti jim hoče, pomilostiti njih voditelja. Ljudstvo molči. Jakob Kubata in več sivolasih kmetov se prerine skozi množico ter hiti k odru.

Glasno kličejo sodniku: „Nikdar ne odstopimo od svojih pravic, Blata so naša!“ Kubata, poglavar upornikov, je obsojen takoj na smrt. Dovoljeno mu je le še posloviti se od svojih rojakov, od žene in otroka.

Ljudstvo glasno joka. Žena obupno objema svojega moža, in mali sinček boža svojega očeta ter se ljubko smehlja. Junaško stopi Kubata na oder, se ozre po svojih rojakih in zakliče: „Ne udajte se, Blata so svobodna, Blata so naša! Raje umrjem, kakor bi sramotno živel v robstvu.“ Rabelj mu odseka glavo. Užaljeno nebo se zagrne s sivimi oblaki. Strela zapodi viteza Adama, sodnike in plemenito gospodo, ubije rabeljna ter raznese oder.

Jakob Kubata.

Kubata je dal svojo glavo za Blata l. 1583. Blata so ostala kmečka. Hvaležni sedanji posestniki so postavili dne 21. avgusta t. l. nekdanjemu branitelju Blata krasen spomenik, ki stoji pri Sodnjem potoku, da oznanjuje tudi prihodnjim rodovom junaštvo Jakoba Kubate.

Václav Vondrášek.

Adolf Černý, izdajatelj „Slov. Přehleda“ v Pragi, je dovršil nedavno štiridesetletnico svojega delavnega življenja. Nastopil je najprej kot pesnik pod psevdonomimom Jan Rokyta. Zanimati se je začel posebno za lužiške Srbe, in to ga je napotilo, da je začel misliti na splošno slovansko revijo. Tako je ustvaril v „Slovanskem Přehledu“. List je dobro urejevan, a poročila o posameznih slovanskih narodih so seveda od-